

החופש מראגה — אזרח בן 50 אינו מוצא עוד עבודה. ביטוח סוציאלי אין. מה ערכו של חופש הדיבור לגביו?

אזרח ישראל — האם הוא חפשי?

(המשך מעמוד 9)

משפיל — לא רק את הנאשם עצמו, אלא גם את הציבור?

יש צורך במשטר של צנע. כל עוד אין המדינה יכולה לתת לנו את מוזנו בשפע, חייבת היא לדאוג שהמעט היש יחולק בצדק. תבוא ברכה על הדואגים לכך. אולם מאכן רב המרחק עד לחיי פושים משפילים בנרחיקיהן של עקרות בית תמימות, או לחיפושים המוניים בנעליהם ובמעליהם של היושבים בבית קפה — אפילו כשיש חשד מבוסס שי אחד או שנים מהם עוסקים בשוק הישור.

חופש לרעב?

מה מועיל לי חופש הדיבור, אמר לנו עולה חדש בן 45, "כשאין אני יכול למצוא עבודה? בגילי אין עוד עבודה. נותני העבודה אינם רוצים בי. יש לי רק החופש לרעוב." גם זו אמת. חופש הדיבור אינו מועיל הרבה, כשאינו מלווה בחופש ממחסור. אין אנו רוצים בחופש כרוג מת האמירה האמריקאית: "המליונר ומחוסריה העבודה, שניהם כאחד חופשים למות ברעב."

מאן תפקיד נוסף של המדינה: הביטוח הסוציאלי. לא נשלה את עצמנו — הוא יגביל את החופש בשטחים אחרים. אם יגדלו המסים, פוגע הדבר בחרות האזרח להוציא את כספו כאוות נפשו. אולם בניגוד לדעתם של אמריקאים רבים, סבורני כי כדאי לנו להקי ריב מעט מן החרות הזאת כדי לקנות בה חרות חשובה לא פחות — החרות מדאגה ומחסור.

"חופשי" — לשוק השחור

בשנה הראשונה של חרות ישראל אחרי חתימת הסכמי שביתת-הנשק שי מענו פטופטים רבים על חופש ושלי לתהיחופש. מיטב לנו להדול מפספור טים אלה ולדבר על דברים מעשייה. אין אנו רוצים בחרות לפורנוגראפיה, לשוק-השחור או לספסרות. מוכנים אנו גם להשלים עם הגבלות אחרות של חרותנו, כל עוד משוכנעים אנו שהדבר באמת הכרחי ומוצדק נוכח דלות המדינה ודוגה ועוגיה, הגבלת-חופש אינה דבר שלילי כשלעצמו. כל אדם החי בחברה

עליה מצור של הארצות השכנות. כל אלה מגבילים את חרותה. וזוהי הסיבה האמתית, האוביקטיבית, להגבלת חרות האזרח בה. לא תיתכן חרות מלאה במדינה שאינה חפשית לחלוטין. המדינה משולה לאותה נערה צרפתית חמו' דה שאמרו עליה: גם היפה בבנות לא תוכל לתת יותר מאשר יש לה.

קחו, למשל, ענין חופש-התנועה. להלכה זהו עקרון קדוש. אדם הרוצה לנסוע לאמריקה, חייבת המדינה לברכו לדרכו. כיום גם ניתן כמעט לכל אדם, אם אינו חשוד בכוננות מפוקפקות (ואם אינו שייך למעוטם הלאומיים) לקבל היתרי-ציאה. אולם זהו היתר להלכה בלבד. למעשה לא יוכל לנסוע בלי מטבע זר, והמדינה לא תיתן מטבע זה. אין היא יכולה לתת את אשר אין לה. מאכן שהגבלת חרות האזרח נובעת במישרין מהגבלת החרות הכלכלית של המדינה.

"חשודים" מובלים בכבלים

אם נסכים לעובדות אלה — והרי אין אדם יכול להתנכר לעובדות גם אם אין לו היכולת לשנותן — נשאלת השאלה השניה, אשר בה העוקץ האמת: אם כבר יש צורך בהגבלת החופש של האזרח, האם היא צריכה להי עשות דוקא בצורה שהיא לעתים קרובות פוגעת בכבוד האדם?

לא נאמר שזהו הכלל. אין ללמד מליקויים בודדים על המצב כולו. אולם אין גם להשלים עם הליקויים שישנם. חייבים אנחנו לעמוד על המשמר, להייר, להתריע. במקום לנאום נאוים רבי-פאתוס על שלילת-החופש כשלי עצמה, מוטב לנו להצביע על פרטים הפוגעים בנו, בכבודנו.

למשל: כל אזרח הוא חף מפשע, עד אשר פסק שופט מוסמך כי עבר על החוק. יכולה המשטרה, בפקודת שופט, לעצור אדם חשוד ולהחזיקו בכלא, בתנאים מסוימים שהוגדרו בחוק. אולם — האם מותר למשטרה להוביל חשודים לבית-המשפט, כשהם כבוי לים בידיהם, אף כשאין כל סכנה שינסו להימלט מידה? האם אין זה מחזה

חופש ההפגנה — יש לכם תלונות על המשלה? שיכון? עבודה? יכולים אתם להפגין, וכל עוד אינכם מפריעים לסדר לא תתערב המשטרה.

מגביל את עצמו. השאלה האמתית היא: מי שולל את החופש? דיקטטורה רודנית או ממשלה מייצגת? כל עוד מוגבל החופש בהסכמתם החפשית של האזרחים, אין בכך משום רע. אך צפונה בהגבלה המוסכמת הסכנה שהמנגנון המבצע יחרוג מגדר סמכויותיו, לפיכך חייבים אנחנו להתריע על כל שלילת

חופש בלתי-מוצדקת, על כל פגיעה בכבוד האדם, על כל הפרזה מצד המנגנון-המבצע. אם כל אזרח יחשוב היטב לפני שיתלונן ויירטון, יתמעטו הפטיפטים המזיקים, אולם יגבר הלחץ נגד ההגבלות שאין להן הצדקה, וזהו, למעשה, תפקידו וחובתו של כל אזרח.

חופש התנועה — הצעירה מבקשת רשיון לנסוע לאמריקה. הפקיד מוכן לתת לה היתר רשמי — אך לא את הדולארים אשר בלעדיהם אין ערך להיתר.